

ROLUL PROFESORULUI CA ELEMENT AL PSIHOLOGIEI ȘCOLARE

PROF. ÎNV. PRIMAR, BÂRJAC SANDA-MARIANA
ȘC. GIMN. „GH. LAZĂR”, ZALĂU- SĂLAJ

Ca fenomen antropologic complex, educația este un proces asemănător cu alte procese cum ar fi: munca, jocul, cotidianul, personalitatea etc. Această complexitate evidentă și indiscutabilă a fenomenului educație determină o pluralitate a modalităților de abordare.

Disciplinele psihologice abordează premisele și condițiile individuale ale educației, dar și regulile generale după care funcționează mecanismele mentale în procesele educative.

Disciplinele psihosociologice cercetează mai cu seamă condițiile interpersonale ale educației, de la relația dintre educator și educat până la structura și dinamica grupurilor centrate pe sarcini educative.

Disciplinele sociologice explorează vastul continent al condițiilor sociale ale educației, modul în care educația se integrează în societate, contribuie la integrarea socioculturală a indivizilor educați și face acest lucru într-o gamă foarte diversă de perspective teoretice, conceptuale și de viziune.

Educația mai este studiată și de disciplinele economice, medicale etc. Disciplinele care se ocupă de educația ca atare sunt însă disciplinele pedagogice.

Una din primele specializări ale psihologiei au constituit-o studiile consacrate psihicului infantil. Psihologii au intuit existența unor deosebiri importante între felul copilului de a înțelege lumea și cel al adultului. Urmărind sistematic modificările de comportament ale copiilor de diferite vârste s-a ajuns la elaborarea *psihologiei copilului*.

Dar copiii au fost observați și în condițiile vieții școlare. Au putut fi înregistrate în acest fel reacțiile lor la diverși factori educativi, la atitudinea profesorilor, la metodele și materialele utilizate, la conținutul diferitelor discipline. Astfel s-a constituit *psihologia școlară*. Psihologia școlară studiază, din punct de vedere psihologic, procesul instructiv-educativ desfășurat în școală cu scopul de a spori eficiența acestuia.

Din punct de vedere practic, cunoștințele acumulate de către psihologia școlară sunt prețioase în primul rând pentru profesori, dar și pentru părinți- pentru oricine este antrenat într-o muncă cu caracter de instruire și educație. Necesitatea cunoașterii derivă din aceea că actul de instruire și de educație trebuie să se adapteze la situații infinite de variate, dată fiind diversitatea aptitudinilor, atitudinilor și aspirațiilor populației de școlari. Există deci o serie de probleme, dificultăți pe care profesorii le întâmpină. E firesc ca profesorii să aibă nevoie de psihologie școlară. Pentru a aplica în mod eficient diferitele metode de învățământ ei trebuie să fie conștienți de felul în care observă elevii, de condițiile ce favorizează însușirea cunoștințelor, de cum poate fi simulată gândirea, de ceea ce favorizează formarea unor atitudini și sentimente superioare. Acestea și multe altele sunt analizate de psihologia școlară.

Diferența dintre școlari și profesori este foarte mare în ce privește experiența, bagajul de cunoștințe. Profesorul trebuie să facă un efort deosebit pentru a lega noile noțiuni de cunoștințele sărace și uneori eronate ale copiilor. Ei nu diferă de adult numai prin volumul cunoștințelor, ci se deosebesc și prin mentalitate, prin interese, prin trebuințele firești vârstei. Ignorarea lor poate să-l pună pe profesor într-o postură chiar ridicolă. Particularitățile individuale ridică mari probleme în practica instructiv-educativă. Copiii de aceeași vârstă sunt foarte diferiți, uneori au firi opuse, ceea ce ne obligă la procedee variate. În ceea ce privește problema aptitudinilor școlare, sarcina profesorului, indiferent de disciplina predată, constă în primul rând în cunoașterea individualizată a nivelului de dezvoltare al aptitudinilor fiecărui elev, apoi în adaptarea conținutului și metodelor didactice în funcție de acestea asigurând astfel eficiența demersului educativ.

Pentru o acțiune eficientă, orice educator trebuie să renunțe la tipare unice și la prejudecăți, să-și direcționeze acțiunea bazându-se pe cunoașterea capacităților, intereselor și atitudinilor elevilor, pe cunoașterea reprezentărilor și sentimentelor acestora la vârste diferite, folosind mijloace eficiente de influență și formare. Acțiunea pedagogică devine eficientă numai dacă procesul de formare se realizează urmărindu-se aptitudinile și caracteristicile generale de personalitate, asigurându-se concordanța dintre caracteristicile persoanei și obiectivele procesului formativ. Organizarea științifică a acțiunilor instructiv-educative este dependentă de cunoașterea individualității elevilor și de organizarea sistemului școlar care să permită găsirea unor posibilități integrative accesibile pentru fiecare.

Profesorii abordează diferențiat elevii în raport cu care au expectanțe, așteptări înalte sau scăzute. Expectanțele profesorilor modelează comportamentul și performanțele elevilor și aceștia devin ceea ce credem noi că pot deveni. În aceste condiții, optimismul pedagogic se instituie ca o condiție necesară a succesului. Abordarea diferențiată a elevilor trebuie să conducă la conștientizarea și valorificarea resurselor de care aceștia dispun și nu la *constricția* personalității prin interiorizarea unor etichete globale negative.

Profesorul este figura centrală a reformei educaționale contemporane. El trebuie să renunțe la rolul său tradițional și să se transforme, în condițiile în care școala se restructurează în echipe de elevi și profesori, într-un planificator al activităților de grup, într-un facilitator al interacțiunii elevilor și într-un consultant. Profesorul nu mai este un simplu depozitar al cunoașterii, nici intermediarul obligatoriu între volumul informațional și persoana care se formează. El este o sursă printre altele. Deci, în misiunea sa, accentul se mută de pe transmiterea cunoștințelor spre organizarea cadrului și activităților în care ele pot fi acumulate.

“Capul bine umplut”- ca obiectiv obsedant și păgubos al modelului transmisiv-normativ- lasă loc „capului bine format”. Alături și uneori în locul categoricului „a ști”, eventual tot- își fac loc, ca obiective educative, nuanțările „a ști să fii”, „a ști să devii”, „a ști să trăiești”. Pe lângă cunoștințele de tip științific își câștigă loc și cele menite să accentueze și celelalte componente ale personalității în formare. „Să știi să faci”, „să știi să înțelegi”, „să știi să relaționezi”, „să știi să te exprimi” intră pe picior de egalitate cu „să știi matematică, chimie, istorie” etc.

Profesiunea de educator este- fără îndoială- încărcată de tensiune. Pentru a putea răspunde atâtor cerințe și articula oferta sa comportamentală unor solicitări diverse, el trebuie să aibă conștiința misiunii sale, are obligația de a observa și evalua, disponibilitatea de a primi sugestii, aptitudinea de a organiza și regiza procesul de instruire. Stările tensionale sunt inevitabile. Soluția e organizarea unui învățământ educativ articulând cele două tendințe: educația fără instrucție e imposibilă, componenta educativă stimulează și motivează instruirea.

BIBLIOGRAFIE:

ANDREI COSMOVICI, LUMINIȚA IACOB- PSIHLOGIE ȘCOLARĂ
ED. POLIROM 2005
ANTONESEI LIVIU – GHID PENTRU CERCETAREA EDUCAȚIEI
ED.POLIROM 2009